

Den befæstede middelalderkirke i Malling

Malling Kirke set fra sydøst. Middelaldertårnet indgår i stenmuren omkring kirkegården.

Middelalderen (1050-1536) var for en stor del en ufredstid. I 1200- og 1300-tallet var landet præget af intern uro og magtkampe mellem kongemagten og adelen, og de undertrykte bønder gjorde oprør. I midten af 1300-årene var landet tilmed pantsat til Holstenske graver, som plyndrede og brandskattede befolkningen. Det er derfor ikke underligt, at der på denne tid skød mange lokale forsvarsværker op rundt omkring i landet. Enhver måtte passe på sit og sine, og landets store gårde blev typisk befæstet med voldsteder i et forsøg på at holde fjenden ude.

Ved Malling Kirke som blev grundlagt i slutningen af 1100-tallet, findes en specialitet af sådanne fæstningsværker, nemlig en befæstet kirke, hvor lokalbefolkningen kunne søge tilflugt og om nødvendigt forsvare sig fra. Vi ved ikke med sikkerhed hvem som stod bag dette byggeri, men et godt bud kan være den lokale stormand og ridder Johannes Malend, hvis gravsten fra 1200-tallet er indmuret i kirken. Kir-

ken var dengang uden det tårn, sakristi og våbenhus som ses i dag, men lå ellers som nu, omtrent midt indenfor det store omkransende stendige som omslutter den ca. 70 x 50 m store kirkegård.

Arkæologiske undersøgelser har påvist, at stendiget - eller snarere stenmuren - omkring kirken er en del af en befæstning fra omkring år 1200. Mod vest, syd og øst kunne man i udgravningerne også se, at der i ca. 6 m afstand udenfor muren har været en spidsbundet og ca. 4 m bred voldgrav. Langs vestsiden mod hovedgaden ses voldgraven stadig.

Ringmuren har to byggefaser. Den første mur som var omkring en meter bred, blev siden hen udbygget til næsten 2,5 m tykkelse og en højde på over 3 m. Herunder blev der også tilføjet et stenbygget rundt tårn (Se illustration 1) i murens sydøsthjørne, der beskyttede portåbningen i den sydlige ringmur, som lå ind til tårnets vestside.

Tårnet er som ringmuren bygget i natursten (Se illustration 5) lagt i kalkmørtel. Det måler 11 m i diameter og har en murtykkelse på 1,5 m.

Den store overraskelse ved undersøgelserne fremkom i tårnet. Her fandtes omkring 30 skeletter (Se illustration 6) fra begravelser i middelalderen. Næsten alle grave var orienteret øst-vest og med hovedet i vestenden. Kulstof-14 analyser viste, at begravelserne er foretaget mellem år 1350 og 1450, hvorfor tårnet må formodes at være opført engang i begyndelsen af 1300-tallet. Nichen i vestsiden af den nordvestvendte indgang til tårnet fra kirkegårdsarealet repræsenterer sikkert en alterniche (Se illustration 3), og sammenholdt med begravelserne er det derfor nærliggende at tolke tårnets underste etage som at middelalderligt kapel. De arkæologiske undersøgelser har endnu ikke omfattet arealet under kirken, som måske rummer tilsvarende overraskelser.

I Østjylland har tre andre kirker, nemlig kirkerne i Odder, Vejlbj og Mårslet, tilsvarende tykke fæstningsmure, men ingen af disse kirker har været genstand for arkæologiske undersøgelser.

Illustr.1 Tårnet i den befæstede kirke set fra sydvest.

Illustr.2 Tårnet set fra kirkegården. I nordvestsiden ses åbningen til tårnrummet.

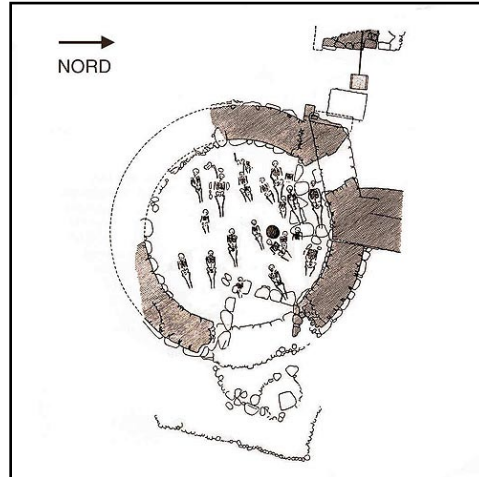
Illustr.3 Indre af tårnet set fra sydøst. Bemærk alternativen i vestsiden af indgangsåbningen.

Illustr.4 Tårn og murværker set fra nordøst.

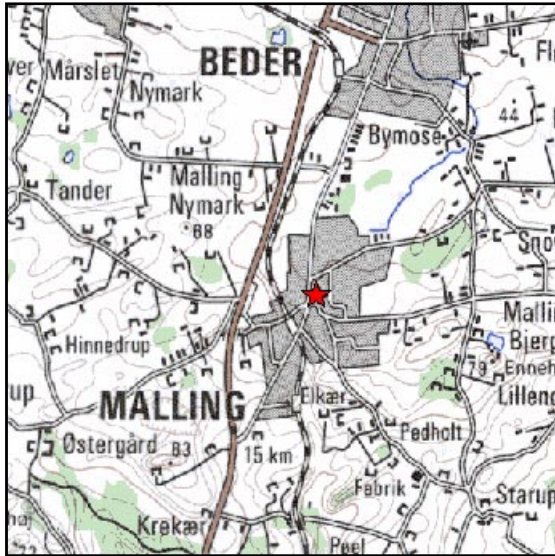
Illustr.5 Den 1,5 m tykke mur i tårnet og den 1 m tykkere mur omkring kirken kunne sikkert modstå kraftige angreb.

Illustr.6 Plantegning over det befæstede tårn med de mange middelaldergrave. (Tegn. K. Brøste, 1945)

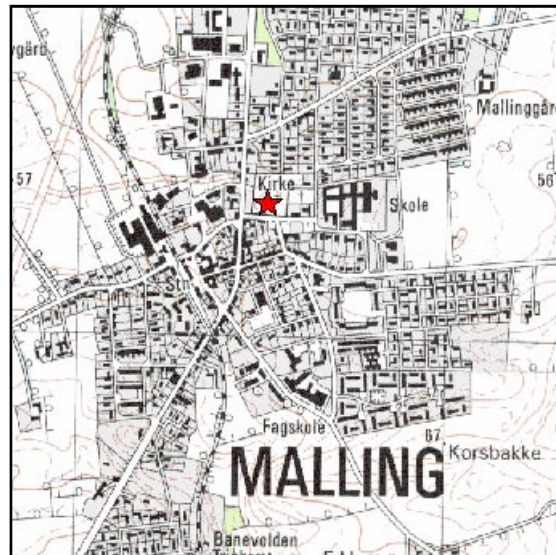
Til notater:

Adgang:

GPS-koordinater (UTM):
E 574426 N 6211131

Kort © KMS

Luffoto © COWI

I Malling centrum drejes østover ad Malling Kirkevej imod Ejstrup og Norsminde. Offentlig P- plads ca. 100 m fremme udenfor kirken.

Faciliteter:

Informationskilt ved tårnruinen på kirkegården

Afstand til fortidsminde: 25 m.

Særlige forhold:

På grund af den lette tilgængelighed på kirkegården anbefales lokaliteten for gangbesværede eller handicappede med hjælper.

Litteratur:

Malling Kirkes hjemmeside
<http://www.bma.dk/malling/kirke/index.htm>

Jan Kock:

Borg og vold

Populær gennemgang af 27 middelalderborge og voldsteder i Århus Amt
Århus Amt, erhversafd. 1999
ISBN: 87-90099-62-1

Vilhelm La Cour:

Danske voldsteder: fra oldtid og middelalder

1. Samlede oversigt over danske voldsteder
Nationalmuseet 1957

Anna Lindebo Leth:

Fortidsminder i Århus-området

Guide til udvalgte fortidsminder i Århus Amt
Århus Amt, Natur og Miljø 1993
ISBN: 87-7295-757-3
www.aaa.dk/aaa/nm-publikationer.htm?ResID=465

Carsten Henrik Bang:

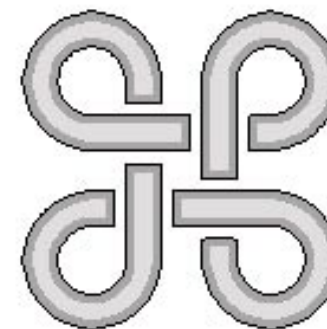
Guide til Danske fortidsminder

Rigt illustreret guide til ca. 500 offentligt tilgængelige fortidsminder i Danmark
Gyldendal og Skov-og Naturstyrelsen 1994
ISBN: 87-00-17166-2

Poul Henning Jensen:

Natur og Kulturguide til Århus Amt

Rigt illustreret og populær guide til Århus Amts historie, natur og seværdigheder
Århus Amt 1997
ISBN: 87-90099-19-2
www.aaa.dk/aaa/nm-publikationer.htm?ResID=95

**Se mange flere
fortidsminder på**

www.fortidsmindeguide.dk

**- og send os gerne dine egne fotos
og kommentarer fra et besøg**